

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.изк. МАРИЯ ГЕОРГИЕВА ГАНЕВА

от катедра „Поп и джаз изкуство”

в НМА „Проф. Панчо Владигеров”

на дисертационен труд на ТЕМЕНУГА ДИНКОВА ПЕРВАЗОВА

на тема „Ролята на песента в театралния спектакъл”

за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР”

в област на висше образование 8. „Изкуства”, професионално направление

08.04 „Театрално и филмово изкуство”

научен ръководител: проф. Диляна Мичева

Със заповед на Ректора на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов” съм назначена за член на Научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на Теменуга Первазова на тема „Ролята на песента в театралния спектакъл” за придобиване на образователната и научна степен „ДОКТОР” в област на висше образование 8. „Изкуства”, професионално направление 08.04 „Театрално и филмово изкуство”. Представеният от докторанта комплект материали е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов” София, факултет „Сценични изкуства”, катедра „Сценична реч”.

Теменуга Первазова завършва СМУ „Христина Морфова” в гр. Стара Загора през 1999 г. със специалност пиано и пеене. Бакалавърска и магистърска степен получава в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов” съответно

през 2003 и 2019 г. В периода 2003 – 2005 г. е актриса в ДТ „Гео Милев” гр. Стара Загора, а от 2005 г. до момента е в състава на театър „Искри и сезони” гр. София. Понастоящем е докторант в катедра „Сценична реч”. От 2018 г. е асистент на проф. Диляна Мичева.

Художественотворческата дейност на докторанта е свързана с редица роли в театъра, между които Светлето в пиесата на Валери Петров „Меко казано” с режисьор проф. Надежда Сейкова, София – 2003 г., Нина Заречная в „Чайка” от Чехов, реж. Георги Михалков в театър „Гео Милев” в гр. Стара Загора – 2004 г., Соланж в „Сардини на скара” от Жан Клод Дано, реж. Вили Цанков, София - 2006 г., Ева в „Четири стаи” реж. Неда Соколова, театър „София”, София – 2009 г., Мюзикъл „Площад Синева” реж. Борис Панкин , Драматичен театър Пловдив – 2011 г., Даница в „Народен представител” от Бранислав Нушич, реж. Николай Гундеров, Драматичен театър Търговище – 2015 г., Софи в „Частна собственост“ от Пиер Шано , реж. Владлен Александров, театър „Искри и сезони“ - 2020 г.

Не липсват и роли в киното - „ Ad libitum 4“: Вариации на граф дьо Бурбулон“ реж. Георги Дюлгерев, „Приключенията на един Арлекин” реж. Иван Ничев, „Изневяра” реж. Антони Дончев, „Още нещо за любовта“ реж. Маги Ралчева и др.

Дисертационният труд, който е представен за рецензия е с обем 169 стр. Структурата на разработката включва увод, три глави, заключение, приноси, публикации по темата на дисертацията и библиография. Ползваната литература се състои от 115 заглавия, от които 103 на кирилица и 12 на латиница.

Авторефератът включва 55 страници и в своята цялост отразява структурата и съдържанието на изследването.

Публикациите по темата на дисертацията са 2 броя статии:

1. „Ролята на песента в изграждането на говорно-певческата характеристика на персонажа” - сп. „Театър” ISSN 0204-6253 21.03.2021 г.

2., „Образният характер на вокалната музика в музикално – сценичните жанрове” - предстои публикация в годишника на НАТФИЗ за 2021 г. ISSN 1314-0760.

В увода са изложени основните показатели и актуалността на разработката. Ясно са очертани намеренията на докторанта. Дефинирани са цел, предмет, обект и хипотези на дисертационния труд.

Основна цел е запознаване със „закономерности и принципи в изграждането на музикално-театралната форма, в която песента е изведена като равностоеен компонент” и „представянето на песента в ново измерение в театралния спектакъл – пространство и светлина”.

Музикалното обучение на актьора е изведено като **предмет на изследването**, а ролята на песента в „изграждането на художествения образ” в театралния спектакъл като **неин обект**.

Хипотези са овладяване на формата и изразните средства на песните, двуединство между пеене – слово и проблеми при работа с клавиър и сингбек.

Методите на изследване, приложени от докторанта при разработването на основната идея на труда са анализ на специализираната литература и различни трудове, обобщение и систематизиране. За целите на дисертационния труд са използвани количествени, качествени и статистико-аналитични методи.

В Първа глава „Историческото развитие на вокално и вокално – инструменталните жанрове в антична Гърция” авторът проследява пътя на стихотворното слово в старогръцката поезия, слово, което се явява съчетание на ритмични движения и пеене. Отбелязани са появата на хорови песни и танци, по-късно на песен – пантомима и обособяване на жанровете в древна Гърция - всичко това от особена важност за различните песенни жанрове, свързани с определени стихотворни размери. В текста намират място редица примери на монодична лирика, хорова

лирика, ода, епиграма, елегия, ямб. В исторически план е отделено място на развитието на драмата. Трагедия и комедия са онагледени с най-ярките си представители Есхил, Софокъл, Еврипид, Аристофан и Менандър.

Теменуга Первазова се спира на използването от гърците на ладова система, на познанията им върху диатоника, хроматика, енхармонизъм.

Във връзка с музикалната култура в Гърция са разгледани петте главни периода на развитие – критско-микенски, омировски, преходен, класически, елинистичен.

В тази част на разработката са представени и емпирични данни за различните периоди.

Препоръката ми е докторантът да използва по-малко цитати, да разшири своя личен анализ на представените резултати и направи конкретни изводи за защита на основната идея на изследването.

В центъра на разработката е поставена **Втора глава** – „Методика” на музикалното обучение на актьорите. В по-голямата си част е дадена информация за музикално – театрални изразни средства, като са включени общоизвестни понятия от елементарната теория на музиката: динамика, темпо и видове темпа, ритъм, нотни трайности, полиритъм, метрум, класификация и видове тактови размери, паузи, мелодия, хармония, полифония, тембър, артикулация, прозодия, интонация, музикални форми. Теменуга Первазова свързва системата на музикалното обучение на актьорите с тези понятия и разяснява основата на темпоритъм, ритмична организираност на строфите, такт и мярка в старогръцката поетика, поетически метрични стъпки и произтичащите от тях метро-ритмични задачи. Единството пеене – слово е онагледено с популярни песни. В заключение на тази глава, докторантът е предложил комплекс от упражнения за изграждане на ритмо-двигателни-певчески умения, развит от проф. Диляна Мичева, упражнения за пеене с възпроизвеждане на

ритъма в тялото, упражнения за усъвършенстване на пеене с ритмическа двигателна самостоятелност.

Разгледани са проблеми, свързани с индивидуалното обучение на актьорите. Съдържанието му съответства на темата на дисертацията.

В Трета глава „Песента – фактор в изграждането на музикално-театралната форма” Теменуга Первазова е съсредоточила своето внимание върху представяне на българската народна песен и приложение на творчеството на проф. Диляна Мичева в нови музикални форми и по-специално на създадените от нея многопластови народни песни и разработените композиционно - технически модели. В тази част намират място различните композиционни похвати - пластова полифония, линейност, разнотемнен контрапункт, остинатна техника, едновременен контрапункт, алеаторика. Обосновани са основните подходи при тяхното дефиниране.

Отделено е място на времево - пространствените измерения на песента в театралния спектакъл и възможностите за синкретизъм между песен, слово и танц. „Пренасянето на звуковата материя от времето в пространството поражда необходимост от ново емоционално извеждане на съдържанието в по-абстрактни нови театрално - песенни форми. Това е многостранен процес, който обновява съдържанието и структурата, обогатява я с нови изразни средства, разширява диапазона в изразните й възможности, повишава способността й да резонира на новите жизнени явления”.

Фокусирано е върху полихромия, сонорна музика, образна светлинна многогласност. Темата за времево-пространствените измерения на песента е интересна и представлява поле за отделна разработка и сериозна аналитична работа.

Считам, че тази глава на разработката е от значение за приноса на дисертационния труд.

Приемам част от формулираните от Теменуга Первазова приноси и точно на два пункта:

1. Направен е исторически обзор и анализ на вокално и вокално – инструменталните жанрове и тяхното приложение в театъра на антична Гърция.
2. Представена е ролята на песента като равностоеен компонент в изграждането на цялостен художествен образ в театралния спектакъл.

В заключение ще посоча някои от достойнствата и недостатъците на труда.

Достойнства:

1. Избор на тема и актуалност на поставените въпроси, свързани с нея.
2. Трудът е достатъчен като обем.
3. Използвана е богата литература на кирилица и латиница.
4. Изследването съдържа практико - приложни качества.
- 5.

Недостатъци:

Не споделям възгледите на докторанта за изграждане на дисертационния труд върху многобройни цитати и всеизвестни истини. Моите критики са срещу липсата в повечето случаи на собствен анализ и достигане до определени изводи. Текстът е по-скоро описателен, отколкото аналитичен. От гледна точка на гносеологията докторантът се ограничава с просто изложение на познати понятия.

Имам забележки за слабости и пропуски при техническото изпълнение на разработката и общото оформление на труда. Параграфите са подравнени изцяло отляво, на много места разстоянията са прекалено големи. Част от нотните примери би следвало да са в края на труда, в състава на приложение.

Независимо от моите критични бележки, имайки предвид обема на извършената работа в представеното изследване, препоръчвам на уважаемото Научно жури да оцени положително разработката и да присъди на Теменуга Динкова Первазова ОНС „ДОКТОР” в област на висше образование 8. „Изкуства”, в направление 08.04 „Театрално и филмово изкуство”.

05.05.2021 г.

проф. д.изк. Мария Ганева